

HERRI-MUGIMENDUAK ETA KOMUNIKAZIO-PROZESUA

Antton Azkargorta eta Nikolas Xamardo

Gizarte eta Informazio-Zientzien Fakultateko Irakasleak

Artikulu honetan, igorleari, euskarri materialei eta informazioaren tratamenduari buruz egiten diren azterketak alde batera utziz, komunikabide boteretsuekin konpetitzeak, edota bertan mezu propioak plazaratu nahi izateak dituen mugak azaltzen dira.

Lana bi ikusmoldetik egina dago: batetik herri-mugimenduen aldetik eta mezua plazaratzeko duten premiatik; bestetik, alternatiba baten bilatzetik. Gertakizuna eta albistea ondo bereiztuz, bakoitzari dagokion subjektua erakusten du, ohizko eskema komunikatiboa erabat aldatuz. Irtenbide bezala, hots alternatibarik sortu ahal izateko, planteiatzen du herri-mugimenduetako militantea bera dela mezuaren ekoizlea eta hedatzailea: dena batean.

Komunikabideez egiten diren azterketak, ikuspuntu kritikoetatik bederen, honako mailatan banatu izan dira:

Lehen mailan, **igorlearen** inguruko ikerketak daude. Honen barruan komunikabideak enpresa gisa aztertzen dituzten lanak daude; haien egitura, multimedia taldeak direlakoak, kazetaritzako enpresen kontrola eta -gero eta azkarrago doan- kontzentrazio-prozesua, komunikazio erlazioen gero eta merkantilizazio handiagoa, komunikabideen kontrola eta botere politikoa zein ekonomikoekiko erlazioa, komunikazioaren alorreko kapitalaren internazionalizazioa, horren ondorioz sortzen diren menpekotasun-harremanak, eta abar.

Bigarren mailan, komunikazioaren **euskarri materiala** aztertzen da, kanala alegia. Bai bitarteko materialei eta hedakuntzaren teknologiarri dagokienean, baita komunikabidearen baitan egiten den lanaren antolaketa eta banaketari dagokienean ere. Hemen kokatzen dira kablezko telebistaz, sateliteak, datu-baseak, idazlaritzaren informatizazioari buruzko lanak... Halaber, kazetarien lanaren behin-behinekotasunaz, lanaren hierarquizazio gero eta handiagoaz (kazetari *vedetteak*, gaizki ordainduak eta ezezagunak diren morroi multzoa behar du bere inguruan), lanaren zatiketa eta komunikazio-prozesuaren kontrolaz, egintza eta diseinuaren kontzentrazioaz... Funtsean, komunikabideekin eta lan-indarrarekin zerikusirik daukan guztia sartuko litzateke atal honen barruan.

Hirugarrenean berriz, **informazioaren tratamenduaren** barruan dauden prozedura eta teknikak sartzen

dira. Honen barruan, mezuaren hedakuntza, edukiaren azterketa eta, orohar, mezuaren kritika, bere manipulazio, toxikazio eta propagandaren prozedura anitzak ere barne direla.

Bestalde, aurreko mailetan aurkitzen diren arazoei planteiatzen zaizkien erantzunak, posizio kritikoetatik, abaniko zabalean eratzen dira, hala nola, irрати libreak, agentzia alternatiboak, herri eta bailaratako telebista zein irратиak, bitarteko kontrakulturalak, fanzinak... erantzun hauek beren antolatzeke era propioak ekarriz: kooperatibak, sozietate anonimoak...

Gure aldetik, nahiz eta oso interesgarritzat jotzen ditugun aipatu ikerketa eta esperientziak, hauxe gehitu behar dugu: guztiei nabaritzen diegula prozesu komunikatibo orokorraren ikuspun-falta, eta ondorioz, dagoen egitura kolokan jarri gabe bere baitan mugitzen direla, berritasun funtsezkorik planteiatu gabe. Hain da horrela, ezen kasu askotan espreski onartu izan den planteamendu horiek ez bait diote, inondik inora, sistemari aurre egiten. Azkenean, komunikabide boteretsuek bete ezin dituzten espazioak betetzea baino ez da bilatzen, adibidez, musika-mota bat programatuz, edota gizarteko kolektibo marginatuei zuzendurik: homosexualak, gazteak, ikasleak... edo espazio marginatuei: auzoak, kartzelak eta abar.

Gure ustez, gaur egungo sare informatibo izugarriari emandako erantzunak aipatu horietara mugatzerakoan oso ikuspuntu murrizta aukeratu da, eta horrek frogatu egiten du, berriz ere, ez zaiola gaur egungo

sistema komunikatiboari erantzun globalik kontrajarri. Horren ondorioz, aurrean aipatu erantzunak komunikabide "ofizial" ahalguztidunei aurre egitekotan egin direnean, berehala sortu dira ezintasunak, angustiak eta gogoezak, zeren, funtsean, haiek markaturiko jokoa eta erregelekin ari bait gara. Modu horretara sekulan gertatuko ez den "miraria"ren bila ari dira: bitarteko, mezu edo euskarri kontra kultural behin betikoaren bila, sistema meneratzailearekin baldintza berberetsuetan konpetitzeko gai izango omen dena.

Azpimarratzekoa da hemen azken obsesio hau asko nabarmendu dela aspaldiko partez eta hori, hein handian, nozitzen ari garen eraso manipulatzailea inoiz baino gogorrago ari delako. Horren inguruan zenbait hitzaldi eta egintza desberdin eratu da, betiere mezuaren aldaketa intenzionatuaren kontra egiteko ahaleginean. Ondorioz, toxikazioaren hamaika mota, teknika eta prozedura desberdinen tipologiak, eta egunero erabiltzen ohi diren manipulatzeko erak eskaini izan zaizkigu, azterketa horiek bitarteko normaletatik zetorren albiste manipulatuaren uhinari aurre egiteko txerto ezin hobea izango zirela pentsatuz.

Alferrikako ametsa

Nolanahi ere den, geure buruari galdetu beharko genioke ea gaur egungo sistema informatiboaren nagusitasun izugarri eta ukaezinaren aurrean, zergatik ukatu zen Euskal Herrian Espainiako konstituzioa? Halaber, zergatik eman zitzaion OTANi ezezko borobila? Zergatik agertu zen gehiengo zabal bat Golkoko gerraren kontra eta haren

inguruko manipulazioaren aurka? *Lurraldearen* manifestazioak ia bikoiztu egin zuen instituzionala, nahiz eta biak bultzatzeko inbertituriko dirua 1/625 proportzioan egon, bigarrenaren alde noski? Azken finean, zergatik albiste manipulatuaren bonbardaketa masiboak eta bitartekoen erabilera mugagabeak ez dituzte Euskal Herrian beren helburuak lortu?

Galdera hauetara erantzuten saiatzeko, errotik desberdina den beste ikuspuntu bat proposatzen dugu, Igorlea- Mezu- -Hartzailea eskema klasikoa alde batera utziz eta gure arreta prozesuaren giza elementuan erdiratuz, hots, subjektuan, bere isurki bietan, bai gizabanakoarenean bai kolektiboan. Gure ustetan, subjektu hori herri- mugimenduen barruan sortzen da, **gertakizunaren subjektua** dugu, eta errotik kontrajartzen zaio eskema klasikoaren subjektu igorleari, **albis-tearen subjektuari** alegia.

Goazen bada, lehenik eta behin, bi kontzeptuak definitzera. **Gertakizuna**, gure ustez, ustekabearen suertatzen den gertaera bakana da; dagoen egoerarekiko haustura dakarrena; dagoen errepresentazio-sistema kolokan jartzen duena; une horretararte normalizat jotzen zen gizartearen funtzionamendua apurtuz, sekuentzia sorta bat ekoizten duena –egoeraren mozketak–. Beran traszendentzi prozesuaren amaieran soilik jakin daiteke, inoiz ere ez hasieran. Gertakizunaz hitzegiteak momentu horretararteko gauzen ordena normalaren krisiaz hitz egitea dakar, hots, –informazioaren alorrari dagokionean– albistegai diren gertaera guztiek eratzen duten ehunaren krisiaz. Horregatik, nahiz eta gertakizunaren parte bat albistegai izan (albisteen

sarean euskarri-puntu bat izan, alegia), egia esan, egoera egituratuarekiko dakarren gainezkadura- eta apurketa-zama hain da handia, ezen albistearen elementu antagonikoa dela esan behar dugun.

Bestalde, **albistea** erabat parte da sartuta dagoen egoeraren barnean. Ez du errotiko berritasunik aportatzen, nahiz eta nolabaiteko berritasunik badakarren. Albistea, gertakizuna ez bezala, berehala pasatzen da -frikziorik gabe- datuen bildumara, dakigunaren esparrura. Ez du akumulatzeko ahalmenik, ez du markarik uzten, bere izaera behin-behinekoa da eta hilkorra. Bere interes eta garrantzia honako elementuok ematen diote: hurbiltasuna, kantitatea, edo askoz mugagabeagoak diren hauek, hots, giza interesa, "bitxitasuna", pertsonaien edo lekuen ospea, gaiaren gaurkotasuna, eta abar. Azkenik, oso inportantea da, albistea albiste izateko, ez dadila soilik suertatu, baizik eta behar-beharrezkoa da komunikabide batek bildu, elaboratu eta masiboki hedatzea.

Laburtuz, esan dezakegu gertakizunaren dimentsio erreala lotuta dagoela -ezinbestez- bere interbentzioarekin, produzitzen duen subjektuarekin; zeren ez bait dago subjekturik gabeko gertakizunik. Albistearen dimentsio erreala ordea bitarteko materialarekiko banaezina da. Horregatik, kazetaria, albistearen agentea baino ez da, inoiz ere ez subjektu; informazioaren profesionala dugu kazetaria.

Herri-mugimenduetako militantea berriz, gertakizunaren subjektua izanik, profesionala izan gabe, bere lanarekin entusiasmazten den zaletua da.

Bigarren hau da, hain zuzen ere, gizartea, eta ondorioz, komunikazioaren gaur egungo egitura aldatzeko, interesatzen zaigun irudi bakarra.

Gertakizunaren subjektuak funtzio bikoitza betetzen du: hartzailea da komunikazioaren eskema meneratzaile nagusian, baina baita **hartzaile-blokeatzailea** ere, eskematik irtenda, **gertakizunaren subjektu ekoizle eta hedatzailea**. Hartzaile-blokeatzaileak, bere lanean aritzean, mugimendua eta bere inguruak diskurtsu meneratzailearen kontra iragankaizten ditu. Ondorioz, **inkomunikazioa** sortzen da, gertakizunaren kontra -zuzenik zein zeharka- igorritako zenbait informazioaren eragina oztopatzen dela. Hartzaile-blokeatzaileak bai ulertzen duela komunikabideetako igorleak bidaltzen dion mezua; areago, esan genezake haren funtsa ulertzen duen bakarra dela (ezin dugu, beraz, kode-problemarik, kanalaren arazoak edo zaratak aitzaki gisa aipatu). Gertakizunaren subjektua, beste edozein hartzaile bezala, egoeraren barne dago, baina gertakizunak ematen dion izaerak hain oparoa den jario informatiboaren alde nagusiak errefusatzera eramaten du, hori bai, hura aztertu eta doiki baloratu ondoren. Hain da sakona errefusapen hori, hasierako mezua galdu egiten bait da sarritan. Energia komunikatiboaren galera suertatzen da, eta baita mezu-bonbardaketan inbertitzen diren diru-kopuru handiena ere bai. Izan ere, esan bezala, gertakizunaren subjektuak mezu horien xedeak errefusatzten dituen aldeberean, mezuen azterketa **kualitatibo eta sintomatikoak** egiten ditu. Edozein mezutan daude igorlearen kontrolpetik ihes egiten duten elementuak, eta hauek haren

egoera objektibo eta subjektiboaren informazio erreala ematen digute. Datu horiek gertakizunaren subjektuaren estrategia aberas dezakete. Adibidez, *Lurraldearen* kontrako manifestazioan, horretarako aukeratutako leman detektatu zen sintoma; horrek adierazten bait zuen manifestazio haren bultzatzaileek mezuaren gunea desplazatzeko beharra zutela. Normalena izango zen autobia ofizialaren bikaintasunak azpimarratzea *Lurraldeak* proposatutakoaren aurka. Ez zen horrela egin. Ofizialistek ETArekin aurka zuzendu zuten beren mezua eta instituzioen alde.

Honelako azterketa kualitatiboak beti egin behar ditu gertakizunaren subjektuak, zeren eta berari interesatzen zaion mezua seguru ez duela sekulan aurkituko komunikabide ofizialetan. Beraz, beti bilatu beharko ditu bestearen diskurtsuan berak eragindako efektuen sintomak. Lantxo hau ez dugu baina, sintomaren teoria bilakatzeko lekuri proposena. Hala ere, esan dezagun –laburki– "igorlearen "huts egiteak" direla, tentsio handiko uneetan bere subkontzienteak saltzen duenean, eta –nahi barik– komeni ez zaizkion gauzak agertzen dituenen".

Lurraldeak diskurtsu ofizialaz egindako azterketa sintomatikoak argi erakutsi zuen haren punturik ahulena lan-proiektua bera zela. Horregatik, egokia izan zen *Lurraldearen* kanpainak proiektu ofizialaren alde teknikoak eta ingurugiroaren kalterako zirenak behin eta berriz azpimarratzea.

Gertakizunaren ekoizle eta hedatzaileak modu desberdinez aurkezten du bere burua. Modu horiekin lotuta subjektibitate berriak agertzen dira, entusiasmoz, sormenaz,

konfidantzaz, solidaritateaz, adorez, lan-ahalmenaz... horniturik. Guzti honek zerikusi gutxi du komunikatu deitzen denarekin, eta komunika daitekeenarekin. Komunikatu daitekeen guztia, definizioz, nabarmena da. Hala ere, badaude egon gertakizunean komunika daitezkeen gauzak, baina ez dira inportanteenak. Gertakizunean funtsezkoa den oro, eta bere subjektuak transmititzen duena, hura egiaren iturri izatea da, nahiz eta proposatzen den proiektuaren informazio zehatza egon ez. Transmititzen dena, ordea, zera da: gauzak horrela direlako konfidantza, eta ondoren, informazio zehatza bilatzen da, hasieran emandako konfidantza birbaieztatzeko. Beraz, bigarren momentuan da, behin eta konfidantzan oinarritutako gune subjektiboa eratu denean, jendeak –orohar– gaia onartzen duenean eta proiektuaren zehaztasun teknikoak eskatzen dituenen. Faltsua da, ondorioz, gai bati buruzko informazio zabal eta zehatzak inor komentzitu dezakeenik berez.

Guzti horregatik, erabat pentsaezina da posible izan daitekeenik informazio eta komunikabide nagusien bitartez gertakizunaren subjektuak eratzea, zeren haiek, beren izaeratik, bakarrik mezu "objektiboak" komunika bait ditzakete, hots, "objektuak" sort ditzaketeenak, sisteman ongi integraturiko pertsonak alegia, ezer aldatzeko gogo gutxiarekin, eta sekulan ere ez subjektuak. Horrela bada, alderantziz, gertakizunaren subjektuak, mezu "objektiboak" produzitzeko eta mezu horiek "beren izaera objektiboagatik" hartzaileen komentzimendu masiboa eta ia instantaneoak lortzeko egin ditzakeen ahalegin guztiak, frustraziorik baino ez du sortzen

harengan, eta areago, oraindik preso dagoela logika komunikatibo meneratzailean.

Gertakizunaren egiaren transmisioa subjektuak "subjektuz subjektu" egin behar du, aurrez aurre (*eskuz-esku*), zeren inportanteena ez bait da transmititzen den mezua, baizik eta subjektibotasuna: entusiasmoa, adorea, komentzimendua... eta hori, dakigun bezala, ezin da inoiz prentsez, irratiz edo telebistaz komunikatu. Horrela, albistearen agentea –kazetari profesionala– desagertzen ahalegintzen den bitartean, komunikabidearen eta mezuaren itxura objektiboan ezkutatuz, modu horretan pertsona gramatikal huts bihurtuz (hirugarren pertsona ospetsua: inpersonala), gertakizunaren subjektua presente dago –ez errepresentatua–, bere burua igorle, bitarteko eta mezu bihurturik.

Lurraldea herri mugimendua

Ikus dezagun orain nola bilakatzen diren kontzeptu guzti hauek *Lurraldea* izeneko herri-mugimenduaren praktikan. Bere kanpainan gehien erabilitako sistemak eskuz-esku delakoaren izpirituaren barruan koka ditzakegu. Hori posible izan dadin beharrezkoa da militanteen gune bat eratzea eta Euskal Herri osoan ahalik eta sarerik zabalena. Militante hauek gertakizunak sorturiko informazioen transmisio-eztabaidarako egiazko subjektu-konplize bilakatu dira, demokrazia zuzenaren metodoak erabiliz: herrietako asanbladak, hitzaldiak, buzonaldiak, manifestazioak, eta abar. Halaber, filosofia berberaren barruan, eragin zuzena duten beste forma batzu erabili dira: erakusketa ibiltariak, lanen lekuko

kontzentrazioak, gose greba irekiak, manifestazioetarako deialdiak, era guztietako laguntzak –diruarena barne–...

Lurraldearen kasuan erabilitako euskarri normalizatuago baten –bideoaren– erabilerak garrantzi berria hartu du, baina ez berezkoa, baizik eta ikustaldi ibiltari eta kolektiboetan erabili izan delako, eta espazio-mota desberdinetan: eskola, lantegi, unibertsitatean...

Hori da gertakizunaren subjektuak –igorle, bitarteko eta mezu aldiberean izanik– bere egia transmititzeko duen modua, propioa zaion sistema baten bidez, eta jenerikoki **interpelazio-interbentzioa** deituko duguna.

Zergatik da beharrezkoa subjektu ikutuen interbentzio zuzena, ordezkari edo bitartekorik gabea? Zenbaitek uste du injustizia edo zapalketaren erakuste objektibo soilarekin berez sortuko dela gizarte osoaren berehalako erantzun masiboa. Historikoki, hala ere, gauzak ez dira inoiz horrela izan, ez politikan ez eta artean ere. Subjektu ikutuen, gertakizunaren subjektuen, borondate irmoa izan da ordea, funtsezko elementu nagusia jendeak gauzak ulertzeko eta ondoren –beti ondoren– nozituriko injustiziaren arrazoi objektiboak onartzeko. Interpelazioaren bitartez (pikete, asanblada, hitzaldi, greba, kontzentrazio...) ulertu ahal izango du interpelatuak subjektuen planteiamenduen egiaren zerbait. Eta proposamen horiek soilik dira biziak subjektu aktiboetan hezurramitzen direnean, beraien erabakian inplizituki dagoen kuraian hain zuzen ere.

Interpelazioak gizabanako zein talde interpelatuen barruko apurketa

proposatzen du, jarrera kontrajarrien artean erabakitzea behartuz: injustiziaren aurka jarri, interpelanteak eskainitako arrazoiak asumituz, ala, kontrara, axolagabekeria edo kontrako jarrera nabarmena adierazten segitu haren eskarien aurrean. Azken hau, errefusa-jarrera zabal batekin lagunduta etor daiteke, ordena errepresiboki berrezartzeko deia eginez, bere barnean planteiatu zaion dilema –interpelazioak sortu dion dilema– horrela ebatzi nahirik, edo hobeto esanda, botereak ebatz diezaion. Interpelatuak, egoera injustua apurtzeko deia egiten zaionean, gainera datorkion erabaki beharrak sorturiko ondoeza sentitzen du. Erabaki zaila planteiatzen zaionez, ihes egiteko tentazioa du, bere pertsonarekiko efektu apurtzaileak ekidin asmoz. Egoera honek, sarri askotan, interpelariari galdera hauek zuzentzera bultzatzen du: zer egiteko eskatzen didazu? zergatik errekeritzen nauzu, ez bait daukat zerikusirik arazo horrekin?

Edozein herri-mugimenduren xedeen artean, botere-praxis ororen azpian dagoen bortxakeria erakustera bideratuta daudenak daude batetik, eta burruka-jarrera orok daraman dimentsio etikoa pedagogikoki erakustera zuzendutakoak bestetik. Ikus, kasurako, *Lurraldea*, *Aranguren*, *Itoiz*, *Sakana*, eta abarrek boterearekin dituzten harremanak: elkarrizketak eta irtenbide negoziatua eskatzen da alde batetik eta instituzioek itxiduraz eta errepresioz erantzuten dute.

Bestalde, **albistearen agentea**, bere burua aurkeztu eta interpelatu ez ezik, kamuflatu saiatzen da, egoeraren errepresentantearen papera jokatuz. Ez dio hartzaileari inolako

aukerarik ematen; hark onartu egin behar du, besterik gabe, komunikabideen bidez ematen zaion errealitate albistetua. Proposatzen zaiona haxe da: proiektu eta planteiamendu ofizialen balorazio positiboa eta onarpena, besterik ez. Arangurengo zabortegia, Itoizko aintzira, Leizaran eta Sakanako autobiak, Irati Haraneko turismogunea, Bilboko portuaren kanpoaldeko Abraren zabalera, Sondikako aireportuaren handiketa, Uribe-Kostako autobia...

Herri-mugimenduek, gertakizunaren alorrekoak direnean, **akumulazio-puntuak** osatzen dituzte. Honela definituko genituzke hauek: "indarrak (subjektibitate herritar eta nazionalak) akumulatzeko ahalmena, bere efektu hedatzaileak modu biderkatuan eta ez linealean zabaltzen direlarik". Esan dezakegu beraz, gertakizunak puntu baten inguruan gunetzen duela bere indar akumulatiboa, geroago bere efektuak zabaltzeko eta bere higiduran leku, pertsona, talde, zeinu... kopuru zabala zeharkatzen duelarik.

Zentzu honetan, guretzat, *Lurraldea* gertakizuna da. Hala eta guztiz ere, albistea ez bezala, hau ez da baieztapen objektiboa, botereak mantendutako tesi ofizialen aurkako **interpretazio** baten emaitza baizik. Autobiaren kontra zegoen hasierako gune txiki batetik, milaka pertsona kontzentratzeko ahalmena duen mugimendu indartsua izatera pasatu da (batez ere, alternatibarik gabeko oposizio hutsa izatetik alternatiba planteiatzera iritsi zenean eman zen –gure ustez– jauzi kualitatiboa).

Lurraldea gertakizunak –gertakizun guztiak bezala– **episodio** (fase) desberdinak pasa izan ditu: Gipuzkoan

eraturako erreferendumaren aldeko Batzordea, Nafar Legebiltzarrean batzorde arbitrala eratzeko inizatiba, proiektu alternatiboaren finantziaketan pertsona ugariaren inplikazioa, herri-komite ugariaren eraketa, eta abar. Nahiz eta, esan bezala, akumulazio-prozesuan funtsezkoa izan den pausua, alternatibaren aurkezpena izan.

Gertakizunak duen hedapen-indarra hain da handia, berria izateagatik eta dagoen errepresentazio-sistema kolokan jartzeagatik ezen, ohizko albisteekiko erabat desberdintzen baita. Horrela bada, gertakizuna gai izan da, lehen momentu batean, komunikabide guztietara hedatzeko, bere mezu berria zirrikitu ofizial guztietatik sartuz. Hala ere, bigarren momentuan, sistemaren begiraleek abisatuta, komunikabideak gertakizunaren efektu apurtzaileak ekidin asmoz, *kontsentsua* eraiki dute eta prozedura manipulatzailerik ugari darabilte. Horregatik, kazetariak *Lurraldea* alternatibaren funtsa eta ondorio sakonez ohartu direnean beren esku dagoen guztia egiten dute haren efektuak oztopatzeko. Zeren argi dagoen, dagoeneko, *Lurraldea* ez dela errepide bati buruzko alternatiba on soil bat, baizik eta, batez ere, herrialdeen arteko –Gipuzkoa eta Nafarroaren arteko– azterketa alternatiboa. Proiektu honek, halaber, Madrilgo gobernuak eta instituzio autonomikoen baztertu duten lurraldearen planifikazio bat dakar; bertan bilakaera ekonomikorako funtsezkoak diren ardatzak seinatzen direlarik. Halaber, proiektu honek gaur egun nagusi den gestio instituzionalaren eredu kolokan jartzen du, praktikan bi gauza agerian utziz: demokrazia

partehartzaile eta demokrazia instituzionalaren arteko desberdintasun sakona; eta, noski, bigarren honen akats larriak.

Instituzioek zein komunikabideek, gertakizuna eraldatzeko, baztertzeko, enoratzeko, manipulatzeko eta kriminalizatzeko darabilzaten prozedurak ugariak dira. Lehenengo eta behin, modu askotan saiatzen dira gertakizuna albiste huts bihurtzen, hots, intraszendente, hilkor eta inolako ondorio gabeko. Horregatik saiatu izan dira *Lurraldea* alternatiba errepide bati dagokion diskordantzia dela esanez, eta gainera teknikoki onartezina. Are gehiago, lehen momentu batean alternatiba existitzen ez zela esan zuten, botereari ziria sartzeko mamua baino ez zela. Hortik aparte, ohizko prozedurak ere erabiltzen dira, *Lurraldeak* berak duen ikerketa batean ongi ikusten den bezala. Teknika gehienak, klasikoak izanik, espazioen logikan oinarritzen dira: informazioen tamainua, non kokatzen diren, aldamenekotasunaren efektua bilatuz (biolentziari buruzko albisteen ondoan), eta baita ere, testuen tratamenduan. Ez dituzte aurreztu kriminalizatzeko eta baztertzeko teknikak, etengabeki ETArekin erlazionatuz, bere izaera "antidemokratikoa", bortxaz inposatua... Halaber, gaiari buruzko periodizazioak egiterakoan alternatiba alde batera uzten saiatzen dira, den-dena instituzioen inizatibaz gertaturiko gorabeherak bailiran, eta hor *Lurraldeak* jokatu zukeen papera, inolako autonomia eta inizatibarik gabe, instituzioek proposaturiko aldaketa desberdinen kontra sistematikoki agertzea baino izango ez bailitza.

Konklusioak

Diskurtsu meneratzailearen kontra babesteko, eta proiektu alternatibo berriak sortzeko, ez da funtsezkoa –inportantea izanik– bitarteko berriak eraikitzea, edo gertakizunaren mezuak komunikabide ofizialetan iragaztea, ez eta bitarteko horien esparruan konpetitzen saiatzea, bitarteko horiek darabiltzaten milaka manipulazio-prozedurak salatzea, eta abar ere, baizik eta funtsezkoena, gertakizun zehatzetan edo proiektu konkretuen inguruan sorturiko herri mugimenduak bultzatzea da. Ideia honen haritik, **gertakizunaren lekuaz** hitz egin behar dugu. Zeren arazoa ez bait datza jende-kopuruan, ez eta ingurugiroarekiko kontraesan objektiboen existentzian, baizik eta leku berezi batean aurkitzean. Leku berezi hori

definitzerakoan, hauxe esango genuke: "gertakizuna suertatzen den politikaren espazioa" dela. Aipatu espazioa elementu hauek osatzen dute: egoeraren estatuak (gauzak dauden bezala, baina Estatuaren arauak antolatuta), eta aipatu Estatuak gainditzen duen sentsibiltate nazional eta herritarren multzoa. Sentsibiltate eta kontzientzien multzo hori emaitza historikoa da; iraganeko gertakizunen ondorioa. Zera baieztatzen dugu, ondorioz: gaur egun Nafarroa gertakizunaren leku dela, espazio zabalago –Euskal Herria– baten parte delarik. Horregatik sortzen dira bertan, hain ugari, herri mugimenduak, eskari zehatzekin –ingurugirokoak batez ere– baina jadanik Estatu-arazo bilakaturik, zeren beraien "denominadore amankomuna" izaera askatzailea, nazionala eta soziala duen proiektu politiko global batean txertaturik egotea bait da.